

- విద్యార్థులకు సూచనలు - Instructions for Students
- పాఠమును క్షుణ్ణంగా చదివి అర్థం చేసుకోవలయును.
- ఈ పాఠము మీకు ఆన్ లైన్ తరగతులలో వివరించబడును.
- ముందుగా మీరు ఈ పాఠము వినుట వలన ఆన్ లైన్ తరగతులపుడు మీకు త్వరగా అర్థం చేసుకునే సామర్థ్యం పెరుగును మరియు మీ సందేహములు త్వరగా నివృత్తి కాగలవు.
- మీరు పాఠం చదువునపుడు మీకు అర్థం కాని కఠినపదాలను పెన్సిల్ తో గీత గీసి తరగతిలో సందేహ నివృత్తి చేసుకోవలెను.
- అచ్చు పుస్తకములో పాఠం వెనుక ఉన్న అభ్యాసములు పూర్తి చేయవలెను.
- పాఠమును విని తప్పకుండా అర్థం చేసుకోవలయును.
- ఈ క్రింది జాతీయములను నోట్స్ లో తప్పులు లేకుండా రాయవలెను.
- ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన ద్విగు సమాసమును యథాతథముగా నోట్స్ లో రాయవలెను.

ఈ క్రింది లింక్ లో వివరణ చేయు అంశములు ప్రక్కన ఇవ్వబడినవి. [https://www.youtube.com/](https://www.youtube.com/watch?v=hF78loj5WLU)

[watch?v=hF78loj5WLU](https://www.youtube.com/watch?v=hF78loj5WLU) - పాఠం వివరణ Lesson Explanation

<https://www.youtube.com/watch?v=IVveYNxYRwc> - జాతీయముల వివరణ

JATHEEYAALU

<https://prezi.com/v/mgazmfqzpmqj/> DVIGU SAMASAM (Explanation by Teacher)

➤ ఆన్ లైన్ తరగతులు అయిన తరువాత పాటించవలసిన నియమములు

- నోట్స్ ను ఒకసారి బాగా చదివిన తరువాత రాయవలెను. తేదీ మరియు పాఠము పేరు, పుట సంఖ్య

(INDEX) తప్పక రాయవలెను.

- బ్లాగ్ ఇంక్ పెన్ను తో మాత్రమే రాయవలెను. బ్లాక్ పెన్ తో రాయకూడదు.
- అక్షరములను గుండ్రంగా, అందంగా, అక్షరదోషాలు లేకుండా రాయవలెను.
- ఈ పాఠము లోని ప్రశ్నజవాబులను పూర్తిగా అభ్యాసము చేయవలెను.
- Be ready for the next content on 26th June

ఉపవాచకం

జానపద కళలు

ప్రశ్నలు - జవాబులు

జానపద కళలు అంటే ఏమిటి ? కొన్నింటి పేర్లు తెల్పండి.

జ). జానపదం అంటే గ్రామం. జానపద కళలు అంటే పల్లె ప్రజల పాటలు, గేయాలు, సాహిత్యం , కళారూపాలను జానపదకళలు అంటారు. ఒక్కకథ, బుర్రకథ, యకగానం, సిందు భాగోతాలు, చిడుతల రామాయణం కోలాటం, భజన, తుపాకి రాముడు, పిట్టల దొర మొదలైనవి జానపద కళలకు ఉదాహరణలు. భాగవతం, రామాయణం, గ్రామదేవతల కథలు, వీరుల కథలు మొదలైనవి. జానపద కళలు వచ్చినాయి. నిరక్షరాస్యులైన పల్లె ప్రజలకు వినోదంతో పాటు సీతీసూత్రాల ఆలోచనను ఈ కళలు అందిస్తాయి.

2. యక్షగానం' గురించి వివరించండి.

జ. తెలుగు జానపద సాహిత్య ప్రక్రియల్లో యక్షగానం ఒకటి. వీటిని ఆడే వారిని యక్షగాన కళాకారులు అంటారు.

కొన్ని చోట్ల వీటిని భాగోతాలని, నాటకాలని కూడా అంటారు. పాటలు, పద్యాలు, దరువు, ఆదితాళం మొదలగు ప్రక్రియలతో, ఇది సాగుతుంది. ఎక్కువగా వీటిని రాత్రిపూట ప్రదర్శించేవారు. గ్రామంలోని కొందరు యువకులు

'మ్యాలం' గట్టి యక్షగానాన్ని నేర్చుకుని ప్రదర్శించేవారు. ప్రజాకళలు ఎప్పుడూ ప్రజల వినోదానికి మాత్రమే

ఉపయోగించేవారు కాని సంపాదన కోసం కాదు. నృత్య, నాటక, సంగీత గాత్రాల కలబోత ఇది. ఆయాపాత్రల్లో

నటులు నటించి నవరసాలు ఒలకబోస్తుంటే ప్రజలు పరవశంగా స్పందించేవారు. యక్షగానాలు కర్ణాటక రాష్ట్రం నుంచి తెలంగాణకు వచ్చిన ఒక ప్రక్రియ. నాటకాలు అయినా యక్షగానాలు అయినా దైవ ప్రార్థనతో మొదలు పెట్టేవారు.

3. గొల్ల సుద్దుల గురించి రాయండి.

జ. గొల్లలు చెప్పే సుద్దులు గొల్ల సుద్దులు. సుద్దులు అంటే మాటలు. ఇందులో ప్రధాన కథకుడు కాక అటూ ఇటూ ఇద్దరు ఉంటారు. కథకుడు పాడే పాటను అతనికి ఇరువైపులా ఉన్న ఇద్దరు చెవిని చేత్తో కప్పి సాగదీసి వంత పాడతారు. ఈ ప్రదర్శనలో వీరణాలు అనబడే పెద్ద డోలు కొమ్ములను ఉపయోగిస్తారు. గొల్లసుద్దుల ప్రదర్శనలో కథకుడు జనం మధ్య నుండి వేదిక మీదికి వస్తాడు. మిగిలిన ఇద్దరు చెరొక మూల నుండి గొర్రెలను అదిలిస్తున్నట్లు వేదిక పైకి వస్తారు. వీరి వేషధారణ మోకాళ్ళదాక మడిచిన పెద్ద అంచు ఉన్న పంచె, నెత్తికి రుమాలు, చెవులకు దిద్దులు, ముంజేతికి కడియాలు, వెండి బిళ్లల మొలతాడు, భుజం మీద గొంగళి, కాళ్ళకు గజ్జలు, చేతి కర్రతో గమ్మత్తుగా ఉంటారు. రకరకాల యాసభాషలతో మొదటి నుండి చివరి వరకు నవ్వుల జల్లుల వలె ఉంటుంది. కథని ఇష్టం వచ్చినట్లు మలుచుకుంటూ పోతారు. పాడే పాటల్లో సమాజంపై చెడును తొలగించే ప్రయత్నం కనబడుతుంది.

ద్విగు సమాసము

లక్షణం - సంఖ్యాపూర్వక ప్రాధాన్యం కలది ద్విగు సమాసము

లక్షణ వివరణ - ఈ సమాసంలో పూర్వపదం సంఖ్యను కలిగి ఉంటుంది.

ఉదాహరణలు

సమాసపదం

విగ్రహవాక్యం

1. ఆరుఋతువులు

ఆరు సంఖ్యగల ఋతువులు

2. పంచకావ్యాలు

ఐదు సంఖ్యగల కావ్యాలు

3. నూరేండ్లు

నూరు సంఖ్యగల ఏండ్లు

4. చతుర్వేదాలు

నాలుగు సంఖ్యగల వేదాలు

లక్షణ సమన్వయం 1. - ఇచ్చిన ఉదాహరణ అయిన ' ఆరుఋతువులు' లో పూర్వపదమైన ' ఆరు'

సంఖ్య కాబట్టి ఇది ద్విగు సమాసము

లక్షణ సమన్వయం 2. - ఇచ్చిన ఉదాహరణ అయిన 'పంచకావ్యాలు' లో పూర్వపదమైన 'పంచ ' సంఖ్య

కాబట్టి ఇది ద్విగు సమాసము.

లక్షణ సమన్వయం 3. - ఇచ్చిన ఉదాహరణ అయిన 'నూరేండ్లు' లో పూర్వపదమైన 'నూరు ' సంఖ్య

కాబట్టి ఇది ద్విగు సమాసము .

లక్షణ సమన్వయం 4. - ఇచ్చిన ఉదాహరణ అయిన 'చతుర్వేదాలు' లో పూర్వపదమైన 'చతుర్ ' సంఖ్య

కాబట్టి ఇది ద్విగు సమాసము.

జాతీయాలు

1. అగ్గి బుక్కుట = కోపంతో ఉడికిపోవుట

రాముడిని అడవికి పంపమని కైకేయి అడిగిన కోరికకు దశరథుడు అగ్గిబుక్కిన వాడిలా అయ్యాడు.

2. ఉడుంపట్టు = గట్టి పట్టుదల

ఏది ఏమైనా అమెరికా వెళ్లి చదువుకుంటానని మా అన్నయ్య ఉడుంపట్టు పట్టాడు.

3. ఒంటి కోతి = ఏకాకి, ఒంటరివాడు

ఓంటి కోతుల్లా ప్రవర్తించే వారు ఏ పనినీ సాధించలేరు.

4. కడుపు కుట కుట = ఓర్వలేనితనం

కొంతమందికి తనకంటే ప్రతిభ ఉన్నవారిని చూస్తే కడుపు కుటకుటలాడుతుంది.

5. కాకిగోల = భరించలేని శబ్దాలు

పిల్లలు మైదానాల్లో ఆడుతూ కాకిగోల చేస్తున్నారు.

6. కుడితిలోపడ్డ ఎలుక = బయటపడలేక కష్టాల్లో చిక్కుకోవడం

మొదటి నుంచి కష్టపడి చదవని విద్యార్థులు పరీక్షల సమయంలో కుడితిలో పడ్డ ఎలుకలా ప్రవర్తిస్తారు.

7. కూసం విడిచిన పాము = ఉల్లాసం, చలాకీతనం

వెట్టిచాకిరి నుండి విముక్తి పొందిన రాము ఆనందంతో ఉన్నాడు.

8. కోడి మెదడు = మతిలేకపోవడం

ప్రమాద పరిస్థితులలో కోడిమెదడు ఆలోచన సరిపాదు.

9. గాడిద మోత = వెట్టిచాకిరి

కుటుంబం పెద్దది అయి సంపాదన ఒక్కరిదే అయితే గాడిద మోత తప్పదు.

10. గోడకేసిన సున్నం = తిరిగి రానిది

పథకాల పేరుతో ప్రజల సొమ్ము గోడకేసిన సున్నం లా అవుతుంది.

11. చచ్చిన పాము = ఏమి చేయలేని స్థితి

పోలీసులకు చిక్కి పోయి దొంగ చచ్చిన పాము అయ్యాడు.

12. చంకలోపిల్లి = చెడు శకునం, కార్యహాని సంకేతం

దుర్మార్గులతో జత కలవడం చంకలో పిల్లిని పెట్టుకున్నట్లే.

13. చుక్కపడినట్లు = అకస్మాత్తుగా వచ్చుట

గాంధీ మరణం చుక్కపడినట్లు సంభవించెను.

14. చూపులగుర్తం = కేవలం రూపం మాత్రమే అందంగా ఉండటం

కేవలం చూపుల గుర్తం లా ఉన్నవారు పనిని నెరవేర్చలేరు.

15. డు డు బసవన్న = ఆలోచించకుండా ప్రతిదానికి తలఁజేపడం

పరమానందయ్య శిష్యులు తమ గురువు గారు ఏమి చెప్పినా డూడూ బసవన్నలా తలను ఊపేవారు.

16. నల్లకుట్లోడు = బయటికి కనిపించకుండా హాని చేసేవాడు

శకుని కొరవులకు నల్లకుట్లోడులా హాని చేసాడు.

17. నిండుచెరువు = సమృద్ధి

మా తాతయ్య గారి ఇల్లు పాడివంటలతో నిండి చెరువు లా ఉంది.

18. నీళ్ళు నములు = నిజం చెప్పడానికి సందేహించడం

తండ్రి నిలదీసినప్పుడు తప్పు చేసిన కొడుకు నీళ్లు నమిలాడు.

19. నూరి పోయు = విషయాన్ని బలంగా అందజేయడం

బాల నాగమ్మ బ్రహ్మనాయుడు పై లేనిపోని చాడీలు నూరిపోసింది.

20. పీనుగ సింగారం = వ్యర్థం

మండుటెండలో నీళ్లు పోయడం పీనుగ సింగారం వంటిది.

సామెతలు

1. సామెతలు అతి రహస్యం బట్టబయలు

ఎంతో రహస్యంగా దాచిన విషయం అందరికీ తెలిసి పోవడం

2. నక్క నదిలో కొట్టుకుంటూ ప్రపంచమంతా మునుగుతున్నదట

తెలివితక్కువ వారి స్వభావం

3. మా ఓనికి ముప్పైరెండు గుణాలు మంచియే రెండే రెండు పాడు తనకి తెలది ఒకడు చెబితే వినడు

ఉండవలసిన ముఖ్యమైన సుగుణాలే ఉండకపోవడం

4. చెరువులో పడ్డోన్ని తీసి బావి లేసినట్లు

ప్రమాదంలో ఉన్న వారికి సహాయం చేయకపోగా ఎక్కువ ప్రమాదంలోకి నెట్టడం

5. చిల్లికి చింత పండొత్తినట్లు

ప్రయోజనం లేని తాత్కాలికమైన పని

6. గుమ్మినిండా గింజలుండాలె గూటాలోలె బిడ్డలుండాలె

పైసా ఖర్చు లేకుండా ప్రయోజనం ఆశించడం

7. గుట్టకు కట్టెలు మోసినట్లు

ప్రయోజనం తక్కువ శ్రమ ఎక్కువ

8. గాలికి గడ్డపారలు కొట్టుకుపోయినాయట

జరిగిన విషయాన్ని ఎక్కువ చేసి చెప్పడం

9. కట్టకు పుట్ట చెట్టుకు తొర్ర చేటు

కొంత హాని చేసినట్టుగా కనిపించినా భవిష్యత్తులోపెద్ద కీడు జరుగుట

10. ఏనుగు కూసున్నా గుర్రమంతెత్తు

గొప్ప వారు ఒక సందర్భంలో తగ్గి ఉన్న వారి ఘనతకు చేటు రాదు

11. ఊరు దూరమైంది కాదు దగ్గరైంది

మనిషి చివరిదశలో ఉండడం

12. ఉరికురికి కొట్టినా మోట పారలేదు

తొందరపడి చేసినా పని జరగక పోవడం

13. ఈతకు లోతు లేదు

ప్రతిభ ఉన్నవారు కష్టాలను గురించి ఆలోచించరు.

14. ఊడుకేసుకుని తిని తడకేసి పన్నట్లు

పని చేయకుండా కాలం గడపాలి అని అనుకోవడం

15. అక్క చుట్టమైతే లెక్క చుట్టమా

డబ్బు ముందు రక్త సంబంధాలు పనికిరావు